

Het welzijn van de flopkip

Nederlanders zijn echte dierenvrienden. Vandaar onze wens om te komen tot verduurzaming van de productie van vlees. In dit kader hebben producenten en de detailhandel afspraken gemaakt om het reguliere kippenvlees (de plofkip) per 2020 uit het assortiment te verwijderen. Deze afspraak, 'de Kip van Morgen', werd door ACM terecht beoordeeld als een mededingingsbeperkende afspraak die in principe verboden is. ACM oordeelde bovendien dat de baten van de afspraak geringer zijn dan de daaruit voor consumenten resulterende kosten, zodat de afspraak ook niet van het verbod uitgezonderd kan worden. Staat de Mededingingswet het nobele streven tot verduurzaming in de weg? Hoe wegen we de baten van concurrentie tegen die van duurzaamheid af? Hoe meten we het dierenwelzijn en hoe zwaar laten we dat bij onze beslissing meewegen?

In de publicatie *Afspraken Kip van Morgen beperken concurrentie* (ACM, 2015) heeft ACM haar antwoorden op deze vragen gegeven. Bij dierenvrienden, milieuactivisten, beleidsmakers, mededingingsjuristen en politici heeft die publicatie nogal wat stof doen opwaaien. ACM zou eng economisch geredeneerd hebben, en wel op een manier waarop het dierenwelzijn en het milieu nooit een serieuze kans maken. Is de kritiek op ACM terecht of heeft zij gewoon de wet toegepast, met juiste gebruikmaking van het economische instrumentarium?

Allereerst de feiten: momenteel liggen in de schappen van de Nederlandse supermarkten minstens drie soorten kipfilet: die van plofkippen, scharrelkippen en biokippen. Plofkippen groeien zestig gram per dag gedurende veertig dagen, zien geen daglicht en leven met 21 stuks op een vierkante meter. Scharrelkippen hebben het iets beter, terwijl biokippen in relatieve luxe leven: ze zitten met zijn tien op een vierkante meter, hebben vrije uitloop en daglicht, groeien 35 gram per dag en leven 75 dagen. Luxe mag wat kosten: filet van plofkip kost acht euro per kilo, die van biokip is drie keer zo duur.

De 'Kip van Morgen' is een nieuwe minimumstandaard. Er komt een langzamer groeiend ras (vijftig gram per dag) dat iets meer ruimte krijgt (negentien kippen per m²) en vijf dagen langer mag leven. Niet echt een geweldige verbetering zou je zeggen; per kip is nog steeds minder dan een A4'tje aan ruimte beschikbaar. De dierenbescherming sprak dan ook al meteen van een flopkip, een product waar geen vraag naar is. Gegeven het feit dat de filet van die kip wel 1,50 euro

ERIC VAN DAMME
Hoogleraar aan de Universiteit
van Tilburg

per kg duurder zal zijn, lijkt dat een logische conclusie.

Het onderzoek van ACM bevestigt dat. Hoewel het dierenwelzijn iets verbetert, het milieu iets minder wordt belast en dierenvrienden iets gelukkiger zijn, is dat alles niet voldoende om de extra kosten te compenseren. Consumenten zijn slechts bereid 68 cent per kilo meer te betalen.

So far, so good, zou je zeggen; maar toch knelt er iets. ACM heeft namelijk wel berekend hoeveel de milieuwinst is (veertien cent per kilo als gevolg van minder mest en minder fijnstof) en hoeveel consumenten bereid zijn meer te betalen, maar zij heeft niet de baten van het hogere dierenwelzijn berekend. ACM be-

cijfert de waarde van kippenliefde, maar zij monetariseert niet het dierenwelzijn. De kippen zelf zijn in de kosten-batenanalyse niet meegenomen.

Zou dat niet moeten? Waarom zouden we de verandering in dierenwelzijn niet meenemen? Waarom moet de KBA tot menselijk welzijn beperkt blijven? Het is in ieder geval mogelijk om de verandering in dierenwelzijn te meten. Kippen kunnen weliswaar niet praten, maar dat is niet nodig; aan gesproken voorkeuren kennen we sowieso weinig waarde toe. We kunnen een plofkip gewoon laten kiezen (gebleken voorkeuren) hoeveel zij ervoor over heeft om scharrelkip of biokip te mogen zijn. We kunnen kijken hoeveel graan een kip over heeft voor betere levensomstandigheden en kunnen zo haar welzijn in kilo's graan uitdrukken. Het enige dat we vast moeten leggen is de ruilvoet tussen graan (kippen) en euro's (mensen).

Nu ACM haar veto heeft uitgesproken, is de centrale overheid aan zet. Tot nu toe is zij afzijdig gebleven omdat zij de voorkeur geeft aan zelfregulering. Vermoedelijk speelt hierbij een rol dat zeventig procent van ons kippenvlees de grens overgaat en dat het het buitenland worst zal zijn hoe goed het leven van de kip was. Maar waar de markt faalt, kan de overheid niet afzijdig blijven. Hier faalt de markt omdat deze onvolledig is; kippen kunnen ons niet compenseren waardoor het Coase theorema niet opgaat. Een dierenvriend neemt het dierenwelzijn in de KBA mee en neemt eventuele exportverliezen als gevolg van hogere standaarden op de koop toe.

LITERATUUR

ACM (2015) *Afspraken Kip van Morgen beperken concurrentie*. Publicatie op www.acm.nl.